

ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

Божик М.В.

Кременецький обласний гуманітарно-педагогічний інститут імені Тараса Шевченка

Анотація. Підготовка вчителів на якісно новому рівні є одним з важливих державних пріоритетів. Модернізація системи освіти в країні ставить перед вищою школою завдання корінного покращення професійної підготовки і виховання майбутніх фахівців.

Стаття присвячена аналізу системи професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх вчителів. Розглядається необхідність нових пошуків та шляхів удосконалення їх професійно-прикладної фізичної підготовки (ППФП).

Ключові слова: професійно-прикладна фізична підготовка, вчитель-предметник, професійна діяльність, фізичне виховання.

Постановка проблеми. Підготовка вчителів на якісно новому рівні є одним з важливих державних пріоритетів. Модернізація системи освіти в країні ставить перед вищою школою завдання корінного покращення професійної підготовки і виховання майбутніх фахівців. Важливого значення в цьому аспекті надається формуванню фахівця з належним рівнем підготовки [1].

У «Декларації про загальні заходи державної молодіжної політики в Україні», Законах України: «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», «Про фізичну культуру і спорт», ставиться завдання щодо створення умов, за яких будуть викликані до життя творчі сили молоді особистості, відкритється простір до її саморегуляції. А в розділі IV «Освіта, професійне навчання, молодь і спорт» проекту Конституції Європи підкреслюється важливість соціальної та освітньої функції спорту.

Пошук сучасних оптимальних шляхів підготовки висококваліфікованих фахівців з достатнім рівнем конкурентоспроможності на ринку праці є основною проблемою сучасної системи вищої освіти (А.С. Куц, 1995; Б.М. Шиян, 2002; Т.Ю. Круцевич, 2003).

Саме тому однією зі сторін підготовки фахівця до безпосереднього виконання своїх обов'язків на високому рівні є професійно-прикладна фізична підготовка (ППФП), у процесі якої успішно формується вміння застосовувати потенціал фізичної культури в майбутній професійній діяльності (Р.Т. Раєвський, 1985; С.А. Полієвський, 1989; Ж.К. Холодов, В.С. Кузнецов, 2002; О.Е. Коломійцева, 2006).

Аналіз останніх досліджень і публікацій виявив, що професійно-прикладною підготовкою студентів, у загальному аспекті, займався В.І. Ільїн (1978), В.Л. Волков (2004); професійно-прикладною фізичною підготовкою учнів у середніх ПТУ — В.А. Кабачков, С.А. Полієвський (1982); бага-

торівневим тестовим контролем в діагностуванні знань студентів вузів з професійно-орієнтованих дисциплін — В.І. Куриш (1997); професійно-прикладною підготовкою студентів технічних вузів — Р.Т. Раєвський (2002), фізичним самовдосконаленням студентів — С.М. Канішевський (1999), М.І. Петренко (1997); заняттями за місцем проживання — М.О. Третьяков (1988); біогуманитарною підготовкою студентів — В.А. Щербина, С.І. Операйло (1995).

Наукові основи укладання програм професійно-прикладної фізичної підготовки студентів розробляли І.Г. Кривць, В.І. Ільїніч, В.М. Наскалов, Г.А. Заярін; вивченням фізичного стану студентів як однієї з умов їх професійної підготовки займалися такі науковці: В.В. Бабушкіна, Є.Є. Безніс, О.В. Дрозд, Г.Є. Іванова, Л.С. Кривченко, В.А. Щербініна, Т.Ю. Круцевич, Н.М. Цимбал. Професійно-прикладна спрямованість фізичного виховання студентів педагогічних спеціальностей відображена в працях М.Я. Віленського, Р.С. Сафіна, В.І. Ільїніча, О.П. Внукової, Н.І. Щербака, А.І. Драчука, І.Б. Верблюдова, О.Е. Коломійцевої, І.П. Чабана, А.В. Огністого, А.П. Дяченка, Д.Н. Платонова, Н.Ю. Борейка; технічних спеціальностей — у працях С.О. Сичова, С.А. Савчука, Р.Т. Раєвського, В.І. Філінкова, С.В. Халайджі, О.В. Гнинюка; майбутніх працівників МВС — у роботах А.Р. Лушчака, Г.А. Заяріна, Ю.М. Антошківа; студентів медичних спеціальностей — в роботах Е.А. Дубрової, А.В. Атепахіної, В.А. Шаповалової, Е.П. Гука, К.А. Кеберлінського, С.А. Арутюнова, Е.М. Федорова, А.Г. Щедріної; студентів-податківців — у роботі Е.І. Маляра. Питаннями ППФП студентів інститутів мистецтв займалися А.А. Панов, В.А. Романенко, П.П. Тамошаускас, І.Т. Толкачева, І.Б. Мудрий та ін.

На жаль, існує зовсім небагато науково-методичних робіт, що торкаються професійно-приклад-

ної фізичної підготовки фахівців гуманітарного профілю загалом та вчителів-предметників зокрема. Тому актуальність нашого дослідження зумовлюється як об'єктивними суспільними потребами фахівців гуманітарного профілю, котрі б відповідали вимогам сьогодення, так і відсутністю експериментально обґрунтованого змісту ППФП в умовах кредитно-трансферної системи організації навчального процесу.

Мета дослідження: дослідити стан професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх вчителів у теорії і методиці фізичного виховання.

Методика дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури.

Результати дослідження та їх обговорення. Студенти як майбутні висококваліфіковані фахівці, що активно впливають на майбутнє держави, повинні мати не тільки високий рівень професійності, але й бути фізично витривалими, працездатними і здоровими [6].

Великий об'єм денного та тижневого навантаження студентів приводить до зменшення обсягу рухової активності, систематичного накопичення втоми, і відповідно, спостерігається тенденція до погіршення стану їх здоров'я [5]. Тому важливе місце у формуванні особистості сучасного фахівця та розвитку його потенційних можливостей до рівня професійно важливих здібностей посідають фізична культура і спорт, а саме професійно-прикладна фізична підготовка, яка повинна ефективно сприяти оволодінню й досягненню високого рівня готовності до високопродуктивної трудової діяльності [4].

У наказі Міністерства освіти України № 757 від 14.11.2003 «Про затвердження програм з фізичного виховання для вищих навчальних закладів України I—II, III—IV рівнів акредитації» записано: «Міністерствам та відомствам, яким підпорядковані вищі навчальні заклади, на основі програм з фізичного виховання розробити навчальні програми з професійно-фізичної підготовки відповідно до профілю підготовки фахівців і затвердити їх в установленому порядку». Проте виконання вищими навчальними закладами державних вимог щодо організації фізичного виховання через відсутність необхідного фінансування та державного контролю залишається на досить низькому рівні або взагалі ігнорується. Це, зокрема, підтверджується відсутністю програм з професійно-прикладної фізичної підготовки фахівців педагогічної галузі та розроблених нормативних показників з критеріями оцінки та діагностики якості знань, умінь і навичок прикладних до конкретної професійної діяльності.

Процес професійно-прикладної фізичної підготовки фахівців у сфері гуманітарної ланки освіти є одним з актуальних і мало досліджених питань те-

орії фізичного виховання. Адже педагогічна діяльність ставить особливі вимоги до стану здоров'я майбутніх вчителів, їх фізичної та психічної підготовленості [4].

Робота вчителя відноситься до категорії фізичної праці малої інтенсивності, проте вона є досить важкою у зв'язку з витратами психофізіологічної енергії, що визначає потребу в розвитку м'язів спини та психофізіологічних можливостей фахівця [3].

До провідних фізичних якостей і функцій організму, необхідних для освоєння професії вчителя-предметника, слід відносити: загальну витривалість, стійкість і перемикавання уваги, просторове мислення, координацію рухів рук, точність рухів.

Праця педагога пов'язана зі статичними зусиллями без значного переміщення у просторі, що знижує функціонування системи кровообігу і дихання та уповільнює відновні процеси в організмі. Тому майбутнім педагогам необхідно мати високий рівень психофізіологічної підготовленості, статичної та силової витривалості, координації рухів і загальної працездатності. Крім того, трудова діяльність вчителя пов'язана із нервово-емоційним напруженням, постійною напругою уваги [3].

Саме тому ППФП як важлива складова процесу фізичного виховання покликана на спрямований розвиток та підтримку оптимального рівня тих властивостей та якостей людини, до яких ставить підвищені вимоги професійна діяльність вчителя, а також функціональної стійкості організму до умов цієї діяльності і формування прикладних рухових умінь та навичок.

Висновки

1. Аналіз доступної нам науково-методичної літератури виявив:

- професійно-прикладна фізична підготовка є важливою складовою підготовки майбутніх вчителів-предметників;
- з цілого ряду професій і спеціальностей відсутні науково-обґрунтовані описи специфіки та змісту трудової діяльності майбутніх фахівців;
- ППФП майбутніх педагогів у системі багаторівневої педагогічної освіти залишається малодослідженою.

2. Відсутність ППФП майбутніх педагогів в умовах кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ставить перед нами завдання щодо глибшого вивчення даної проблеми.

3. Вирішення названої проблеми повинно йти у напрямку наукового обґрунтування професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх вчителів, яка забезпечуватиме набуття фонду рухових

вмінь і навичок, котрі необхідні у їхній професійній діяльності та пошуку нових підходів щодо вдосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки (ППФП).

Список літератури

1. Болюбаш Я. Я. Окремі аспекти підготовки національних педагогічних кадрів // Матеріали другої Всеук. наук. прак. конф. "Концепція підготовки спеціалістів фізичної культури в Україні". — Київ-Луцьк: Вежа, 1996. — С. 16—20.
2. Волков В.Л. Основи професійно-прикладної фізичної підготовки студентської молоді: Навч. посібник

для студентів вузів фізичного виховання і спорту. — К.: Знання України, 2004. — 82 с.

3. Коломийцева О.Е. Оптимизация профессионально-прикладной физической подготовки студентов средних гуманитарных заведений: Дис...канд. наук з физ. восп. и спорта: 24.00.02. // Харьковская государственная академия физической культуры. — Харьков, 2006. — 202 с.
4. Мудрий І.Б. Аспекти професійно-прикладної фізичної підготовки студентів музичних закладів освіти // Молода спортивна наука України: Електронний збірник наукових праць з галузі фізичної культури та спорту. — Львів, 2007. — Вип. № 11. — Т.1.
5. Ткачев Ф.Т. Физическая культура в трудовом процессе. К.: Здоров'я, 1977. — 93 с.

Надійшла до редакції 28.03.2008 р.

Божик Н. К проблеме профессионально-прикладной физической подготовки будущих учителей.

Подготовка учителей на качественно новом уровне является одним из важных государственных приоритетов. Модернизация системы образования в стране ставит перед высшей школой задачу коренного улучшения профессиональной подготовки и воспитания будущих специалистов.

Статья посвящена анализу системы профессионально-прикладной физической подготовки будущих учителей. Рассматривается необходимость новых поисков и путей усовершенствования их профессионально-прикладной физической подготовки (ППФП).

Ключевые слова: профессионально-прикладная физическая подготовка, учитель-предметник, профессиональная деятельность, физическое воспитание.

Bozhyk Mykola. To the problem of professionally-applied physical preparedness of future teachers.

The preparedness of future teachers on the quantitative professional and new level is one of important national priorities. The modernization of educational system in our country makes the high school to analyze the tasks that deals with the basic improvements of professional preparedness and bringing up future specialists.

The given article is dedicated to the problem of systemic analysis of professionally-applied physical preparedness of future teachers. The necessity of new inventions and ways of improvements their professionally applied physical preparedness (PAPP) is analyzed and presented in the given article.

Key words: professionally applied, physical preparedness (PAPP), a teacher of the necessary discipline (specialist), professional activity, physical culture

Нова книжка

Худолій О.М.

X98 Загальні основи теорії і методики фізичного виховання: Навч. посібник. — Вид 2-е. — Харків: «ОБС», 2008. — 408 с.: іл.
ISBN 966-7858-53-7.

У навчальному посібнику розглянуті загальні питання теорії фізичного виховання, а також теорія і методика розвитку рухових здібностей та навчання фізичним вправам.

Посібник рекомендовано викладачам і студентам факультетів фізичного виховання вищих педагогічних навчальних закладів III—IV рівня акредитації та вчителям фізичної культури середніх загальноосвітніх шкіл.

